

מגד ירחים

ט ב ת

עלון חדשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל ■ גיליון מס' 111 ■ מבית תשס"ט

ע ל מ ש נ ת ה ר א י ה מאת הראי"ה קוק זצ"ל

השפה, מתוך שהיא נובעת מרוח האומה, פועלת היא להטביע יפה את חותם האומה על-ידי התגברותה ושלטונה בחיים ובספרות.

אורות ישראל ז, יא

הרב עודד את מוסדות החינוך שילמדו בעברית. במכתב ל"תלמוד תורה" בלונדון הוא משבח אותם על ההוראה בעברית, במיוחד בגלות: "המוסד אשר נטעתם בו גפן אדרת בתוך הגולה, להחיות על ידו את לב הדור הצעיר בחינוך היהודי מורשת קהלת יעקב. כאשר הורו לנו חכמינו הקדושים, את חובת איש מישראל לבניו "כשהתינוק מתחיל לדבר, אביו מדבר עמו לשון הקודש, ומלמדו תורה" (ספרי, עקב, פס' ו). ובתוך הסביבה ההומיה, אשר קול יעקב תורתו ושפתו כמעט שלא נשמע, מפני קול המונה של הכרך הגדול בירת הממלכות אשר אתם יושבים בה" (אוצרות הראי"ה ח"א עמ' 457).

במסכת שבת (יב, א) מסופר על רבה בר בר חנה שהלך אחר רבי אלעזר לבקר חולה. רבי אלעזר התפלל עליו עתים בלשון הקודש ועיתים בארמית, ושואלת הגמרא: כיצד נהג כך, והרי רב יהודה אמר שאדם לא ישאל צרכיו בארמית: ורבי יוחנן אמר שמלאכי השרת אינם נזקקים ללשון ארמית: עונה הגמרא שחולה דינו שונה, כיוון ששכינה עמו.

בספרו "עין אי"ה" (שבת א עמ' 31): מסביר הרב: "יש חיבה גלויה ללשון הקודש בישראל מפני שהיא שפתנו הלאומית", ולכן קיימת עדיפות ללשון הקודש, וראוי להתפלל על חולה בלשון הקודש, ובמיוחד "בשאלת צרכיו ראוי לשום לבו אל היסוד הכללי של כלל האומה, כי מכל מקום סוף כל סוף אין דרך אחר לכל חמדת התכלית הגדולה לבא בעולם כ"א ע"י גדולתם של ישראל" (שם). ראוי לבקש מה' בקשות דרך עם ישראל שהקב"ה משפיע עליהם טובה, אבל לעיתים צריך לדעת שהתוכן הפנימי נעלה מן השפה, ולכן בביקור חולים כשהשכינה עם החולה אין צורך באמצעי הלאומי של שפת הקודש, כיוון שהשכינה היא המטרה: "כשאדם עסוק ברושם דעה זו הנעלה, איננו מקפיד על הלשון כי אם על התכן, שיהיו דברי חפץ מלאים זיו אור תורה ויראת ד', ואינו צריך לסיועם של מלאכי השרת כ"א לפני ד' ישפך שיחו. שמעו, בכל לשון שאתה שומע" כשאדם כה קרוב אל ה' כמו בביקור חולים, הוא יכול להתפלל בכל לשון, וכמו בקבלת עול מלכות שמים שמותר לומר "שמע ישראל" בכל לשון.

לשון הקודש הוא אחד מן הביטויים הלאומיים המרכזיים של עם ישראל, על כן יש להקפיד לדבר בה וללמוד אותה. לעיתים, אמנם ניתן להשתמש גם בשפות אחרות כמו בתפלה על חולה ששכינה עמו או כדי לתקשר עם אומות העולם ש"הרי שאין אנו מתגדרים בהלאומיות הפרטית שלנו בתור תכלית האחרונה, כי התכלית האחרונה היא קדושת שם השם ית' שימלא כבוד ד' את כל הארץ" (שם).

הרב בנימו ברונר, צפת ת"ו
bnayahu@012.net.il

השפה העברית שהיא שפת הקודש איננה כלי שימושי בלבד הרב מלמד אותנו "שהיא נובעת מרוח האומה", מקורה בחלק הנשמתי-הרוחני של עם ישראל, ולכן ככל שמשתמשים בה יותר בחיים ובכתיבה - כך היא משפיעה קדושה בחיים הגלויים. בחודש טבת אנו נקראים לחיזוק לשון הקודש. בחודש זה תורגמה התורה ליוונית בימי תלמי המלך (מגילה ט, א) והדבר מבטא את תחילת תהליך התבוללות ישראל בעמים, וכך כותב הרב על חודש טבת: "בתחית שפת קודש תנוב דעת אלוהים, ואך בדעת אלוהים תמצא השפה נשמתה" (מאמרי הראי"ה, ב, עמ' 500). שפת הקודש מביאה אותנו ל"דעת אלוקים", וקרבת אלוקים נותנת לשפה את תכנה הפנימי, ומגלה את עובדת היותה שפת הקודש. הלשון היא צורת ביטוי המתארת את המציאות מתוך נקודת המבט של האדם המדבר, "כל לשון נובעת מהשקפה מיוחדת על המציאות. השקפה של קודש על המציאות כולה היא ההשקפה הישראלית" (אורות ישראל ז, יב). עם ישראל מתבונן על המציאות במבט של קדושה. התבוננות מיוחדת זו מבטאת בשפה העברית, "וזאת ההשקפה המיוחדת חוללה את הלשון העברית" (שם). חיי החול הרחוקים מהקדושה מרחיקים את העם מאהבת השפה, והשפה מאבדת את חינה המיוחדת: "הרחיק מההשקפה הקדושה נוטל את זיו השפה, ואע"פ שיטיפו הטפות רבות לחבב אותה, מפני כמה טעמים, שנראים הגונים, מכל מקום בתוך המגמה של החיים, הפונים אחר למגמת ההשקפה המלאה קודש, מסתתרת שם שנאה לרוח השפה" (שם).

השימוש בשפת הקודש, כשם שנתבאר לעיל, מפתח "דעת אלוקים". השפה פועלת על המשתמש בה, שהרי היא שפת הנבואה: "זיו העולם מתגלה על ידי לשון הקודש, זאת היא השפה הברורה, המכוננת להשקפת העולם של אספקלריא המאירה, הכוללת בתוכה את סגולת הדעת בתור כח פועל, לא רק כח סוקר ומצייר את היש, כי אם כח מחולל ומוליד, מוציא את ההוויות לאור עולם, מן האין אל המציאות. העולם בלשון הקדש נברא" (שמונה קבצים ו, ז). "אספקלריא מאירה" היא לשון התורה; נבואת משה רבינו קרויה בפי חז"ל בשם זה. השימוש בלשון הקדש משפיע על האדם, ונוטע בו את הכח לחדש. לא מדובר כאן רק בכלי שמתאר את המציאות הקיימת, את "היש", אלא בכח שעשוי לברוא "יש", כשם שהקב"ה ברא את העולם בלשון הקדש. אנו מתארים את הבריאה על ידי כח הדיבור: "בדבר ה' שמים נעשו" (תהלים לג, ו), "בעשרה מאמרות נברא העולם" (אבות ה, א), ובתפלה "ברוך שאמר והיה העולם". הרמב"ן בפירושו לתורה (שמות ל, יג) מבאר את מעלתה של לשון הקודש שבה נברא העולם, בה נתנה התורה ובה ה' מדבר עם נביאיו. (ועיין שם גם בדבריו על דעת הרמב"ם).

נקודות למחשבה ודיון

- א. מה ייחודה של השפה העברית מול שאר השפות ומתי ניתן להשתמש גם בלשונות אחרים?
- ג. מדוע תחית השפה העברית בדורנו היא חזיון מופלא, וכיצד ניתן להשתמש בשפה כדי להגביר את הקודש על החול?

הקלקול והתיקון שבתרגום ובלימוד בגובה העיניים

שם). שינוי הכתב לאשורית היה כל כולו מכוון למטרה זו של הרמת קרן התורה ולרומם את עם ישראל למעלת התורה כתורת אלקים. הבדל זה מתבטא גם בכך שהיוונים רצו לתרגם את התורה בכדי שכל האומות יוכלו לקרוא אותה, דבר המבטא את ההיפך ממטרתה ומעלתה כתורת ה' לעם ה'. "תורה ציווה לנו משה - לנו ולא להם". את תורת ה' יכולים לקבל רק עם שיש בו מעלה אלקית ובתכונת חייו הוא מרומם מעל המדרגה האנושית המוגבלת. את התורה האלקית יכול לקלוט רק מי שהוא בעל מעלה כזו. הניסיון לומר כי כל האומות יכולות ללמוד תורה הוא הניסיון "להאניש" את התורה, לומר שתורה אנושית היא. לעומתם, עזרא שינה את הכתב למען עם ישראל, לא מתוך רצון לנסות ולהעביר את התורה גם לאומות אחרות. "ההבדל בינינו וביניהם הוא, שאנו קוראים אותה (את התורה)

למבט האלקי, הגבוה מעל לחיי האנוש המצומצם והמוגבל. זו היתה כוונת היוונים במעשה כפייתם של תרגום התורה. הם רצו להפוך את התורה מספר אלקי לספר אנושי. ספר כזה שאפשר לתרגמו לשפות, וכל אחד יתרגם באופן שונה. לא בכדי הם לקחו שבעים זקנים לתרגם את התורה. הם רצו להראות כי כל אחד יתרגם את התורה באופן שונה כמו כל ספר רגיל. ובכך ניסו להשאיר את העולם ללא האלוקות ולהפקירה ביד האנושות המוגבלת והיצרית. משמעות עניין זה - חושך גדול. לעומתם, תפקידו של עזרא הסופר היה לגלות את האלוקות בעולם. עזרא הוא הנביא מלאכי המבשר את ההבדל שבין צדיק לרשע ובין מעשים "אנושיים" למעשים "אלקיים". "הוא עזרא עלה מבבל - מה העלייה האמור - כאן - תורה, אף עליה האמור להלן - תורה... כי עזרא הכין לבבו לדרוש את תורת ה'" (סנהדרין,

מרן הרב זצ"ל כותב: "צללי החושך של העתקת התורה ליוונית - יהפכו לאור, כשיתגלה המקור העברי בטהרתו" (מגד ירחים). במסכת סופרים (פרק א, ז) נאמר על יום תרגום התורה שהיה קשה כיום שנעשה בו העגל. ראשית, יש להבין מדוע כל כך חמור תרגום התורה, הרי מלך יוון לקח למשימת התרגום את חכמי ישראל שנית, אם תרגום התורה מהווה חושך כל כך גדול, כיצד התרגום יכול להפוך לאור: בסליחות הנאמרות בעשרה בטבת כתוב: "בשלש מכות החודש הזה הכני... בשמונה בו שמאלית וימנית... מלך יוון אנסני לכתוב דת יוונית... זועמתי בתשעה בו... טרוף טורף הנותן אמרי שפר הוא עזרא הסופר... בעשירי בחודש סמך מלך בבל וצר על עיר הקודש". לכאורה, קיימת סתירה בין האבלות על תרגום התורה ליוונית לאבלות על מות עזרא הסופר. הרי עזרא הסופר גם הוא תרגם במובן מסויים את התורה ואף חמור מכך, שהרי אמרו חז"ל: "בתחילה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש, חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית" (סנהדרין דף כ"א, ב') ומבואר בהמשך שמי "שנתן" תורה בכתב אשורית הוא עזרא ששינה את כתב התורה לאשורית. האם אין בכתובת התורה בכתב שינוי מעין תרגום התורה ואף חמור מכך: תרגום התורה ליוונית על ידי מלך יוון נחשב ליום קשה כיום שנעשה בו העגל. רבי יהודה הלוי מסביר בספר "הכוזרי" כי חטא העגל מבטא ניסיון לעבוד את ה' על פי השכל האנושי ולא על פי ההארה האלקית. המחשבה כאילו האדם יודע כיצד להתקרב אל ה' וכיצד לתקן את העולם היא מחשבת כפירה. מחשבה זו מנסה להשאיר את העולם ללא בוראו. עולם כזה הנתון לחסדי הנבראים בלבד הוא עולם חשוך. עולם בו כל יכולת המבט על החיים היא "בגובה העיניים", משאיר את העולם ללא מקור החיים, וממילא ללא כוחות חיים אמיתיים. הארת החיים באה מכוח ההתחברות של האדם

שיעור בישיבת "מרכז הרב" דאז.

הרב יעקב כלאב זצ"ל

המשך מעמ' 4

הרב צבי יהודה קוק זצ"ל על הלימוד בספר "התניא", התחיל ללמדנו בשבת אחר הצהריים בביתו, את ספר "נפש החיים" לר' חיים מוולוז'ין... כן היה מתייעץ בעניינים חינוכיים עם האדמו"ר מגור. הרב כלאב לא היה אדם מתוייג. לא היה שגרתו, התייחס בחיוב להליכים לבניין ארץ ישראל ולאדריכליו. תכנן שיעורי התעמלות לבחורים (אף שלא יצא הדבר לפועל). כל גדולי ירושלים העריכוהו כאחד מגדולי התורה שבעיר הקודש. ואנו, תלמידיו, חבים את זכרוננו ותודתנו לכבוד הרב יעקב כלאב זצ"ל על שהטביע את חותמו על אישיותו של כל אחד ואחד מאיתנו. פרופ' נחום רקובר ירושלים ת"ו

אם אל מקור התורה שואף אתה,

התרומם והתאזר לקראת אותה העליונות,

הפועמת ברוחך פנימה,

עם כל משאך הרוחני והגשמי.

היה בן חיל והבט נבוחה לקראת האור,

המתגלה לך מביין החרכים.

אורות הקודש ג, קכב

אישים ואירועים

בחיי מרן הראי"ה זצ"ל

כ"ז טבת תרפ"א 1921 הרבנים קובלים על קיומו של מטבח הטריפות בירושלים מיסודם של הפועלים.

כאמסע הוכחים נכנסה סלמיות סיירתה צד אסיעת
רבנים שהיתה בראשית הרב קוק, ישנאה לקבול על קיומו של
מטבח-הטריפות בירושלים מיסודם של הפועלים, הסלמיות היתה
מורכבת מאת הרבנים פלוסוף, י. ג. הורוביץ וס. אורבך. לבגודם
נשפטו הוכחים והרב פלוסוף מסר את דרישת הרבנים, אחריו שלא
הרב אורבך והדניץ, שאין כונת הרבנים לשם קנסור והפלת קשפה
שלא להסיר מכשור שהוא שפלא את כל חוקות החרדית ברגשות
עלבון ודאבון לב, ק"ג הסכמה איתם חזלא לדון עד הענין הזה
בסוף הוכחים.

באה הצעה
שלא להתכות גם בענין הסכמה אלא לנשת חוקה החלטה אן
ההצעה נדחתה. לבסוף נתקבלה שה אחר החלטה החליט על
הנשיאות של הועד הלאומי להוציא לפועל את דרישת הרבנים ולתקן
את הדבר באופן רצוי.

מצד הפנים שלה, מעבר מזה, וכל העמים
כולם... קוראים אותה מאחור, מצדה החיצוני,
וערפיליות רבה שרויה, על הקשב שמקשיבים
אפילו בחירי העמים את הד הקול של דברי
תורה" (הרב זצ"ל "ההד" שנה י).

אמנם, מכל נפילה צומחת ישועה וברכה. ברגע
שידעו כולם את המקור לתרגום, ברגע
שיתחברו לצד האלקי העומד ביסוד המקור,
אז התרגום ישמש ככלי וכהכשרה לקבלת
התורה, והחושך יהפוך לאורה.

אנו שומעים בימינו על דיונים וויכוחים בנושא
לימוד תורה "בגובה העיניים". יש לבחון שאלה
זו ככוונת הביטוי ובמטרת הלימוד של "בגובה
העיניים". אם הניסיון בלימוד זה הוא
"להאניש" את התורה מתוך מחשבה כי הכל
אנושי וממילא הכל נמצא במבט של "גובה
העיניים" הרי ניסיון זה מביא לחושך
ולהתנתקות מתורת אלקים. החושב כי הכתוב
בתורה מתחיל בסיפורים אנושיים ואת זה
באה התורה ללמד, מי שמתכל על התורה
במבט המוגבל והמצומצם שלו, וחושב
שימגובה" מבט זה יש ללמוד את התורה, הרי
אין מדבר הוא על תורתנו, תורת ה', אלא על
תורת האדם.

אך אם כוונת האמירה "לימוד תורה מגובה
העיניים" באה לומר, כי התורה תורת אלקים
היא, ויש לעשות מאמצים לפתוח פתח לרומם
את האדם הנמצא במקום נמוך כדי שיוכל
לבוא לרום מעלתה של התורה, לא במחיר
הנמכת קומתה של התורה והפיכתה לתורה
אנושית, הרי דבר זה יכול להיות בהחלט
מבורך.

זו היא הבחינה של כתב אשורי ש"מאושר
בכתבו", ובו יש כדי ללמוד אותנו ללמוד
ברמות שונות את התורה.

אנו מתפללים ומצווים להביא למצב בו נגלה
את המקור העברי בטהרתו.

הרב זאב קרוב
ראש הישיבה בקרני שומרון

במסגרת הקורס
עולמו של הרב קוק בעין וסיור

(בשיתוף "מכון לנדר")

יתקיים ביום ב', ט"ז בטבת תשס"ט
(12.1.09)

בין השעות 20:00-16:00

ערב עיון בנושא

הרב, הרבנות
והמשכילים הירושלמים

הרב אריה שטרן - **דמות הרב בישראל**
הרב שמואל כ"ץ - **כינון הרבנות הראשית**
ד"ר יוסי שריבטי - **סיור ברח' אתיופיה**

עלות המפגש 70 ש"ח
הרשמה מראש בטלפון: 073-2204280

במשרד הועד הציוני, מתקיימת ישיבת רבנים ונכבדי העדות בנושא הקמת בית
כנסת מרכזי בירושלים. נוכחים: הרב א.ג. הכהן קוק, הרב נסים אלישר, הרב צ.
פ. פרנק, דוד ילין, מ. אוסישקין, ד"ר דה סול ואחרים.

כ"ז טבת תרפ"א

הד"ר סיל דה סול מסר לנאספים בני הנציב רעליין קבל נרצין
את הצעת הרבנים בניגוד לבנין ביהבנ"ם, היו ויכוחים שינים, ולבסוף
נתקבלו ההחלטות הבאות:

א) אספה רבנים ונכבדי הקדית החליטה שה אחר בני בית
הכנסת הקניין להבנות בירושלים צריך להיות סרנוי וכלי לכל
היהודים, בני הפרל צרה, יני החכמים צריפה להקבד בהתאם לוח.
פרטי אופן האחוד כנוגע לניסח החלטה וכו' : נש"יים לרבנים אשר
יחליטי ברבר אח"כ.

ב) הספסלה, וועד הלאומי, וקד הצויים, וועד הקיר ליהודי
ירושלים יוסיני לבחר כ"א כבא. בה אחר, רבני ירושלים - כ"בלישה
באי כח, ליקדה הסיירת, אשר חסבל בני קניני ביה-הכנסת
הסרנוי.

ג) הנציב הקניין יתבקש לאשר את הועד הנבחר ילהיית
לנשיא-הכניד י"ג.

כ"ז טבת תרפ"ב 1922 תגובת מנהל הדואר לפניית הרבנות הראשית בדבר העסקת פקידים יהודים בשבת.
הרבנות תובעת את פיטורם לאלתר משום שעבדו מרצונם בשבת ולא שער להוראותיה.

נציגתי להציר את תשובת לבכם על העיבדות האלה:
משרד הפוסטה הוא מחלקה מסלולית שבה צריך להיות הכל
מיכן לעבודה צבורית כל ימי השנה, ועבודות ידועות סוכרחות להעשות
גם בימי שבת ויום אי בשבות.

על כן, אהר התנאים לפקידים העובדים במשרד הפוסטה הוא
שבסקרה של נחיצות יהיו הפקידים, מאזה דת שהם נכונים לקבל
עליהם ולסלא את חובת מסירתם בכל שבעת ימי השבוע.

העבודה מסודרת באופן שכפי האפשר כל פקיד חסשי מעבודה
או ביום השבת שלו אחת בשבוע. כ) בימי החגים הרתיים הרשומים
כלוח הרשמי.

— הרבנית הראשית לאיי פנתה לסגל הפוסטה הכללי
שיודיע גם לערי הארץ ולמושבות היהודים למסר את הפקידים היהודים
מעבודתם בערכי שבתות בשעה 4 אחהיצ בתקופת הימים הקצרים
של החורף כפקודה שנתנה בוסנה פה עפ"י דרישתה.

לפרטים נוספים ניתן לפנות למרכז התייעודי "בית הרב".

הרב יעקב כלאב זצ"ל

אוסטרונה (לידויטבסק), תרס"ד (1904) - ג' טבת תשי"ט (1958)

הרב כלאב עם ישיבת "מרכז הרב" בהסדר מיוחד, לפיו למדו התלמידים בשעות הבוקר ב"משכן ישראל" שב"מכון הארי פישל", ואילו אחה"צ ובערב - בישיבת "מרכז הרב" שברחוב הרב קוק. הם התגוררו בפנימיה של הישיבה בבית גשטטנר שברחוב החבשים (כיום רחוב אתיופיה), וסעדו במסעדת הישיבה שהיתה ברחוב הנביאים.

הרב מ.צ. נריה זצ"ל בספרו "לקוטי הראי"ה" (עמ' 153) מספר: כשקבוצת בוגרי הישיבה הגיעה ל"מרכז הרב"

בראשותו של הרב יעקב כלאב, קיבל אותם הרב שלום נתן רענן בזרועות פתוחות, ובמכתב שכתב הרב יעקב כלאב לרב נריה מיום כ"ט בסיון תש"ט הוא כותב:

"הנני לבשרכם שענין הצעירים הבוגרים סודר בעז"ה, והננו חושבים שזה יהיה לתועלת רבה לכולנו. להגדלת תורה ולהאדרתה, וזכותו של מאורנו נבג"מ שאנו דוגלים בשמו תעזרנו".

לאחר זמן התמזגה הישיבה החדשה באופן מלא עם ישיבת "מרכז הרב" גם בלימודי הבוקר, והרב כלאב נתן את שיעורו בחדר הלימוד הגדול שבבניין הישן ב"בית הרב". וכך, בכניסתם של קבוצת הבוגרים מישיבת בני עקיבא שבכפר הראוה, נולדה מחדש ישיבת "מרכז הרב", כפי שאנו מכירים אותה כיום. קבוצה זו סללה את הדרך לקבוצות נוספות שבאו אחרי כן לישיבה, ובהם קבוצות מישיבת "כרם ביבנה" ומישיבת הדרום.

דרכו בלימוד, אותה ביקש להעניק לתלמידיו, היתה חזירה לעומק הסוגיה ולהבנת המקור הנלמד: לרדת לסוף דעתם של התוספות ושל הרשב"א. דרכו היתה - דרך הפשט. כך בגמרא ובראשונים, וכך בלימוד החומש והמדרש. גם מן המדרש ביקש לעמוד על פשוטו של מקרא.

דרכו של הרב כלאב בהנהגת הישיבה החדשה היתה ייחודית: מדי יום שישי התקיימה סקירה עם כל בחור ובחור על החומר שנלמד במשך השבוע, וראש הישיבה היה רושם לעצמו ציוני הערכה ביומנו. כשנזקק תלמיד לאישור על לימודיו, לא ציין באופן סתמי את המסכתות שלמד, אלא פירט את הדפים המסוימים שלמד בלבד (מדף זה עד דף זה).

הרב כלאב היה "מלמד" בעל שיעור קומה. הוא ניחן בכושר הסברה נפלא ובכושר ביטוי בהיר ומובן. היה מטפח באהבה כל אחד מן התלמידים באופן אישי, ואף את הנחשלים טיפח ועודד. את הרצינות ואת הדייקנות שבגישתו ללימוד התורה דרש גם מתלמידיו. כשיסדר ראשון" התחיל בשעה 9 בבוקר, לא הרשה שיאחרו ולו בדקה אחת אחרי השעה 9, והיה אומר "אי ספרא - לא סייפא": רק מי שלימודו בשקידה מרובה יכול להיקרא "תורתו אומנתו" ולהצדיק את אי שירותו בצבא.

הרב כלאב היה קורן באישיותו, ועצם נוכחותו בבית המדרש דרבנה ללימוד. מאחר שמקום הלימוד היה מרוחק ממקום המגורים וממסעדת הישיבה, והתלמידים נאלצו ללכת ברחובות העיר, הזהירם שאין לעיין במודעות הקיר; לא "ללמוד" אותן, ולכל היותר להעיק עין בכותרות בלבד.

תשומת-לב מיוחדת נתן הרב כלאב להכשרת התלמידים להשפעה בציבור. למטרה זו הרגיל את התלמידים הצעירים לדרוש על פרשת השבוע מדי שבת בשבתו בפני ציבור המתפללים שבמכון הארי פישל. אף הזמין את הרב זאב גולד, שהיה חבר הנהלת הסוכנות והיה נואם מחונן, ללמד לתלמידים את תורת הנאום.

לצד לימוד הגמרא, התקיים בישיבה מדי יום שישי, גם שיעור במחשבה, וכן בתחילת כל שיעור יומי היה מלמד קטע מספרי המוסר (נכון "מסילת ישרים"). על אף מקורו הליטאי, קבע הרב כלאב שיעור בחסידות: בכל יום שישי בצהריים, למדו מפיו של הרב משה לייב שפירא ז"ל, שהיה ראש ישיבת חב"ד, שיעור בספר "התניא", בבית הכנסת "באר שבע" שבשכונת "בית ישראל" וכששמע

הרב כלאב נולד ברוסיה הלבנה ולמד בה בישיבת חב"ד. התהפוכות הרבות שעברו על יהדות רוסיה השתקפו בחייו. המלחמה העולמית הראשונה פגעה וטלטלה את היהודים וכנראה אף משפחתו של הילד יעקב סבלה מכל טרדות המלחמה. כשהסתיים סיוט המלחמה החלה תקופת החושך והאופל ביהדות רוסיה המפוארה - ברחבי המדינה השתוללה מלחמת אזרחים, והמהפכה הקומוניסטית, שנצחה לבסוף, זכאה את חיי הדת במדינה באכזריות. מדינת ליטא היתה עדיין

עצמאית, ולשם נמלטו רוב גדולי התורה שהיו ברוסיה. לא היה פשוט לצאת מרוסיה, לשם כך דרושה היתה תעודה המאשרת שנושאה הוא אזרח ליטאי.

לעזרתו בא חברו שלום נתן הרשביץ ולעתידי הרב ש. נ. רענן זצ"ל - חתנא דבי נשיאה, מרן הרב קוק זצ"ל, ומנהל הישיבה, שהיה ליטאי, ורשאי היה לחזור למקום מולדתו. הוא השתדל והשיג לחברו ר' יעקב, תעודה של איש אחד - דוד כלאב, יליד ליטא, באמצעותה ניצל וכאילו נולד מחדש. אך להוותו התגלה שדוד כלאב, ששמו היה רשום בתעודה, היה מבוקש על ידי המשטרה הליטאית בעוון השתייכות למחתרת הקומוניסטית שהיתה אסורה לפי החוק הליטאי. הרב כלאב זצ"ל, היה חוזר ומספר על הנס שקרה לו בעוברו את הגבול בין רוסיה הסובייטית לליטא. בתחנת הגבול היו שני מפקחים, וכאשר לקחו את התעודה לבדיקה, בקש אחד מהם להתקשר ולברר האם התעודה אמיתית. ברגע הרה גורל זה, נענה חברו השני והפטיר כלאחר יד: "הנה לו לעבור- אני מכיר אותך", וכמובן, מדובר היה בגוי שהרב ראהו בפעם הראשונה וגם האחרונה בימי חייו. לאחר נס ההצלה הזה, הלך לעיר פוניבז' ולמד שם בישיבתו של הגאון הרב כהנמן זצ"ל. גם כאן לא הונח לו - המשרה הליטאית מצאה אותו, "דוד כלאב", הקומוניסט כביכול, והושיבה אותו בבית הסוהר לחקירה. רק לאחר מאמץ עליון וכסף רב שהשקיע הרב כהנמן בשחרורו, נפדה העילוי ושב ללמוד בישיבה.

לאחר שלוש שנים בישיבת פוניבז', עבר לישיבת טלז והתעלה שם בלימוד, בבקיאות ובחריפות. בשנת תרפ"ט, פנה למרן הראי"ה בבקשה להמציא לו סרטיפיקט (רישיון עליה), ובהשתדלותו עלה ארצה. בארץ השתלב בעולם התורה הארץ ישראלי, גאונותו של הרב כלאב והתמדתו היו ידועים כבר בצעירותו. לא פסק ממשנתו שבעה ימים בשבוע, תוך עמל ויגיעה. בערב שבת היה מחליף את צווארון כותנתו לצידו השני לכבוד השבת, וכך הפך מלבשו למלבוש של שבת. הוא נמנה על צוות הלומדים ב"מכון הארי פישל לדרישת התלמוד", שבראשו עמד אחיו של מרן הראי"ה, הרב דב קוק זצ"ל. הוא היה רב בעיר גדולה באוקראינה, וכשעלה ארצה כיהן כרבה של עפולה ולאחר מכן כראש "מכון הארי פישל" לדרישת התלמוד.

הרב כלאב נשא לאישה את הרבנית בתיה, בתו של דב קוק. הרבנית בתיה היתה אשת-חיל, אחראית על מערך התזונה של בני הישיבה בכפר הראוה ולאחר מכן בישיבת "מרכז הרב".

הרב כלאב לימד בשיעור הגבוה בישיבת בני עקיבא שבכפר הראוה, ובשנת תש"ט, לאחר חג הפסח, עבר מכפר הראוה לירושלים, יחד עם צוות צעירים מטובי תלמידיו, ובה ייסד את ישיבתו החדשה, "משכן ישראל". מקום הלימוד של בני הישיבה החדשה היה תחילה ב"מכון הארי פישל", שבראשות חותנו, ששכן במקום שהוא שוכן גם כיום, ברחוב דוד שבשכונת הבוכרים.

לשם סידור הצרכים הלוגיסטיים של הישיבה החדשה, התקשר

מגד ירהים
עלון חדשי בהוצאת "בית הרב"
רח' הרב קוק 9, ת.ד. 6275, ירושלים 91062
טל' 02-6232560 פקס' 02-6242908

betharav@zahav.net.il • www.moreshet.co.il/beit-harav

ניתן לקרוא בעלון "מגד ירהים" באתר ישיבת בית אל: beitel@yeshiva.org.il

עריכה: שושנה רייך עיצוב גרפי: אופירה קרקובר

